

طراحی و چاپ تی شرت متاثر از تذهیب

فهیمة عنایتی بیدگلی، عفت امیری، الهام زندیه

چکیده

تی شرت یکی از متداول ترین پوشش‌های جوامع امروز می‌باشد که بین نسل‌ها به ویژه نسل جوان طرفداران بسیاری دارد. از علل رواج تی شرت راحت بودن، سبک بودن و ارزان بودن آن، می‌باشد. این محصول همچنین برای تبلیغات فرهنگی، هنری، اجتماعی، اقتصادی نیز کاربرد فراوان دارد.

همان طور که می‌دانیم تی شرت پوشش وارداتی است که از فرهنگ بیگانه وارد ایران شده، از این رو همواره با طرح‌های غیر ایرانی، خط‌های غیر ایرانی (اغلب انگلیسی)، باورهای غیر ایرانی، اصطلاحات بیگانه و حتی گاهی لغات نامفهوم و یا مغایر با سئون ایرانی همراه بوده است. با توجه به موارد فوق، مناسب دیدم موضوع پایان نامه خود را طراحی و چاپ تی شرت انتخاب کنم، در این راستا تذهیب را که در طول تاریخ بیانگر فرهنگ ایرانی می‌باشد را مورد بررسی قرار دادم.

چیزی که بیش از هر چیز در طراحی تی شرت‌ها اهمیت دارد این است که طرح‌ها ضمن زیبایی و نبودن حتماً قابل مصرف در جامعه باشد.

مقدمه

یک اثر هنری و فرهنگی زمانی ارزشمند و ماندگار است که بر مخاطبان خود تأثیر بگذارد و جایی در ذهن و ذوق زمان خود بگشاید. این توفیق، زمانی به دست می‌آید که هنرمند، عوامل و ابزار لازم را برای ارتباط مهیا کرده باشد، عواملی مثل درک درست و دقیق از اوضاع فرهنگی و اجتماعی، شناخت معیارهای زیبایی شناسی زمان خود و درآمیختن روحیات و ذوقیات شخصی با تخیلات عاطفی مخاطبان اثر، طبیعی است که هنرمند حتی در یک فرآیند کوتاه مدت نیز می‌تواند تأثیر خود را در فعل و انفعال اجتماعی مشاهده کند و در پی آن به بهبود کیفی اثر خویش می‌پردازد. در جامعه‌ی امروز که رسانه‌های جمعی و ارتباطات جهانی، سطح وسیعی از اطلاعات و پدیده‌های هنری را در معرض دید عموم قرار می‌دهند و تنوع طلبی جوامع بشری که ریشه در تنوع از شتاب فوق‌العاده‌ای برخوردار شده است و در دل چنین هیاهویی دستیابی تأثیرگذاری کاری بس مشکل و پزحمت است.

در هنر تذهیب به واسطه این که منظرگاه‌های گوناگون بصری وجود دارد، دشواری نیز نسبت به دیگر رشته‌های هنری بیشتر است و تذهیب به عنوان یک هنر ناب از یک طرف و طراحی پارچه و لباس از طرف دیگر از این قاعده جدا نیستند.

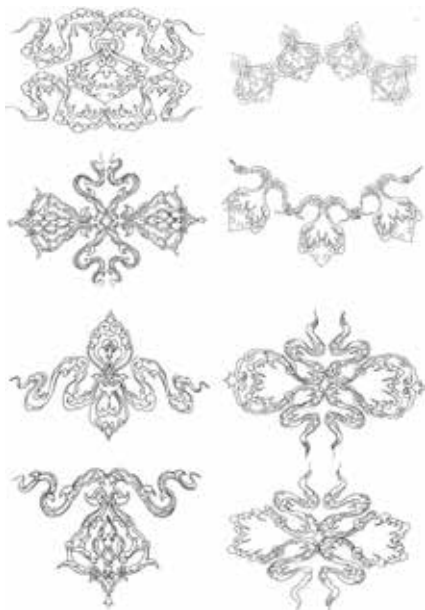
تلاش ما در این مدت بر این بود که ضمن پاسداشت ارزش‌های نهادینه شده زیبایی و رعایت قواعد آن، نظر به امروز آینده هم داشته باشیم می‌خواستم فرم‌هایی را خلق کنیم که در طراحی آنها روح امروزی و نوین با قالب‌ها و کالبد فرم‌های قدیمی دمیده شود و آثاری ملموس با هویت ملی به وجود آید.

مراحل انجام کار

در فصول گذشته با نقوش سنتی روی لباس و همچنین کاربرد تذهیب در آیتن و هنر ایرانیان آشنا شدیم در پی کنکاش به عمل آمده در این زمینه اطلاعات بسیار گرانبه‌ای و منسجمی بدست آمده که در طی مراحل کار عملی که طراحی و چاپ تی شرت با الهام از نقوش تذهیب به عنوان پایه و اساس قرار گرفته شده است. برای ایده گرفتن از طرح کلی خصوصیات و جزئیات به کار رفته در هر طرح از تذهیب در اولین قدم تهیه صفحه طرح با استوری بورد لازم است برای این منظور از طرح‌های موجود با توجه به فرم کلی و جزئی هر طرح گزینش در بین آنها صورت گرفته است و براساس اهداف مورد نظر به طور سلیقه‌ای بکار هم قرار داده شده‌اند. پس از تهیه استوری بورد با الهام از نقوش تذهیب در هر مورد کشیدن طرح‌های سنتی و خطی و اتودی بروی مانکن انجام شد. در این مرحله در حدود ۷۰ طرح ترسیم شد که از بین آنها ۴۰ طرح انتخاب و مجدداً در بین آنها ۱۸ طرح گزینش در مرحله بعد ۵ طرح به عنوان طرح اصلی منتخب گردید که می‌بایست مراحل چاپ و بعد دوخت آنها صورت می‌گرفت. از ویژگی‌های طرح ترسیمی این‌که تی شرت‌های طراحی شد برای گروه سنی مختلف نوجوان و جوان سال مناسب می‌باشد. برای پی بردن به چگونگی رنگ پارچه مورد استفاده برای هر دوخت نمونه پارچه‌های تهیه شد که از بین آنها برحسب رنگ‌های به کار رفته در تذهیب نوع پارچه متعص شد. برای چاپ بروی لباس رنگ‌های شاخص دوره‌های گذشته در تذهیب در نظر گرفته شده است.

در ادامه الگوهای لازم با جزئیات برای هر طرح رسم گردید سپس مراحل برش و دوخت و چاپ آنها صورت گرفت که ۵ طرح نهایی و الگوهای مورد استفاده در ادامه آورده شد.

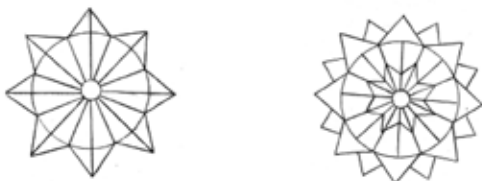
شکل ۳- طرح های آنالیز شده

شکل ۱- استوری برد

طرح های نهایی
اتودختی مدل شماره ۱

طرح های اولیه

شکل ۴- طرح اولیه مدل شماره ۱

طراحی این مدل تی شرت از فرم ستاره که برگرفته شده از نقوش کاشی می باشد الهام گرفته است. که این نقوش به کار رفته شده در تذهیب دوره سلجوقیان مورد استفاده قرار گرفته است.

شکل ۵- طرح رنگی با استفاده از تکنیک گواش

شکل ۲- اتودهای خطی اولیه

مدل شماره ۲

شکل ۶- اتود خطی مدل شماره ۲

طراحی این مدل تی شرت از فرم اسلیمی ماری برگرفته شده است که این نقوش به کار رفته شده در تذهیب دوره سده اول و دوم اسلام می باشد .

شکل ۹- اتود رنگی مدل شماره ۳ (با استفاده از تکنیک کولاز)

مدل شماره ۴

شکل ۷- اتود رنگی مدل شماره ۲ (با استفاده از تکنیک کولاز)

شکل ۱۰- اتود خطی مدل شماره ۴

مدل شماره ۳

طراحی و چاپ این تی شرت الهام گرفته از بته جقه وکل و بته می باشد که این نقوش به کار رفته شده در تذهیب دوره قرون اولیه مورد استفاده قرار گرفته است

طرح اولیه

شکل ۸- طرح خطی مدل شماره ۳

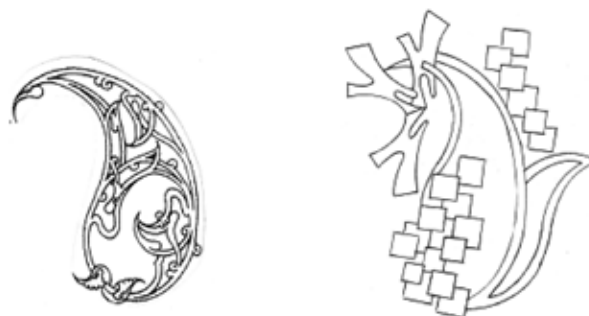

طراحی و چاپ این مدل تی شرت برحسب گل تذهیب می باشد که این نقوش به کار رفته شده در تذهیب دوره تیموری مورد استفاده قرار گرفته است

شکل ۱۱- اتود رنگی مدل شماره ۴ (با استفاده از تکنیک کولاز)

پوشیدن تی شرت فرهنگی بیگانه بود که امروزه با اکثر مردم ایران عجین شد. اما ایاباید برای طرح‌های تی شرت فکری کرد؟ آیا اکنون وقت آن فرانسیده که برای این پوشش وارداتی تمهیداتی در نظر گرفته که هویت ایرانی - اسلامی پیدا کند. آنچه در تی شرت در اذهان عمومی نقش بسته پوششی با طرح‌های غریبه و حروفی اکثراً انگلیسی می‌باشد. طراحی تی شرت با استفاده از نقوش تذهیب، می‌تواند ما را هر چه بیشتر به فرهنگ خودمان نزدیک نماید. از تذهیب می‌توان برای خلق طرح‌های بسیار زیبا و انتزاعی استفاده کرد. امید است تحقیق حاضر شروعی برای این امر باشد.

پی‌نوشت:

۱- دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یزد، دانشکده هنر، گروه طراحی پارچه و لباس، یزد، ایران

شکل ۱۲- اتود خطی مدل شماره ۵

طراحی و چاپ این مدل تی شرت الهام گرفته از بته جغه می‌باشد که این نقوش به کار رفته شده در تذهیب دوره صفویه مورد استفاده قرار گرفته است.

منابع و مأخذ

۱. اسکندر پورخرمی، پرویز، (۱۳۷۹)، گل‌های ختایی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشار.
۲. اسکندر پورخرمی، پرویز، (۱۳۸۳)، آئین هنر و آموزش نقاشی ایرانی (کتاب دوم) اسلیمی و نشان‌ها- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۳. افتخاری، محمود، (۱۳۸۰)، آموزش طرح و تذهیب، تهران.
۴. آقا میری، امیر هوشنگ، (۱۳۸۵)، آموزش و کاربرد حاشیه در تذهیب، انتشارات یساولی.
۵. آقامیری، امیر هوشنگ، (۱۳۸۳)، ارایه و نقوش ختایی، انتشارات یساولی.
۶. وثوقی نوری مینا، (۱۳۷۱)، آموزش عملی سیلک اسکرین، تهران، نشر: مینا نوری
۷. مجرد تاکستانی، اردشیر، (۱۳۷۲)، شیوه تذهیب، تهران: سروش (انتشارات یساولی).
۸. نیک بین، حسین، (۱۳۸۳)، عناصر تزئین اسلیمی و ختایی در طراحی فرش و هنر تذهیب، باغ ایرانی، انتشارات یساولی، چاپ اول.
۹. فرید هنرور، محمد رضا، (۱۳۸۳)، باغ ایرانی، انتشارات یساولی.
۱۰. هنرور، محمدرضا، (۱۳۸۴)، پیچش زرین (گردش اسلیمی و ختایی در هنر تذهیب و طراحی فرش)، انتشارات یساولی.
۱۱. هنرور، محمدرضا، (۱۳۸۴)، رسم المشق تذهیب، تهران: انتشارات میر دست.
۱۲. مشتاق خلیل، (۱۳۸۷)، هنرهای سنتی، تهران: انتشارات ازان‌دیشان با همکاری کارفرینان.
۱۳. توانایی حسین، (۱۳۷۴) چاپ در صنعت نساجی، نشر دانشگاه صنعتی اصفهان

14. www.coshirts.com

15. www.threadless.com

16. www.en.wikipedia.org/wiki/t-shirt

شکل ۱۳- اتود رنگی مدل شماره ۵ (با استفاده از تکنیک کولاز)**نتیجه گیری**

در کشور پهنواری چون ایران طراحی با المان‌های ایرانی و اصیل امری حیاتی می‌باشد که متأسفانه کمتر مورد توجه قرار گرفته. پیشینه تاریخی و غنی ایران منبع پایان ناپذیری از موتیف‌های زیبا و پر مایه است که می‌تواند الهام بخش طراحان داخلی باشد.

تی شرت با طراحی به سبک و سیاق ایرانی نه تنها در ایران بلکه که در کشورهای دیگر می‌تواند فرهنگ ایران را در سرتاسر دنیا به نمایش گزارد. با توجه به استفاده روزافزون جامعه از البسته راحت همچون تیشرت نیاز به طراحی برای این پوشش بیشتر احساس میشود طراحی‌هایی که ضمن زیبایی مطابق با سلیقه‌ی امروز جامعه باشد.

این پایان نامه تلاشی در جهت محقق کردن اهداف بالا بوده است. امید آنکه شروعی هر چند کوچک در این راه باشد.